

Toen rups een vlinder werd

versjes en verhalen over beestjes in de tuin

Over het boek

Auteur: Bette Westera & Naomi Tieman

Illustrator: Djenné Fila

Uitgeverij: Volt

Over de makers

De Nederlandse **Bette Westera** werd na een korte carrière in het onderwijs schrijfster. Ze heeft intussen meer dan 50 boeken op haar naam en is daarnaast ook vertaalster voor werk van andere auteurs. In haar prijzenkast prijken intussen Gouden, Zilveren en Bronzen Griffels, een Boekenleeuw en twee Woutertje Pieterse Prijzen. Voor “Toen rups een vlinder werd” ontving ze met Naomi Tieman een Zilveren Griffel.

Co-auteur **Naomi Tieman** is net als Westera kinderboekenauteur en vertaalster. Eerder schreven ze ook samen “Dat zou ik nooit doen!”

Illustrator **Djenné Fila** komt eveneens uit Nederland waar ze Kunst en Vormgeving studeerde. Kort na haar afstuderen in 2018 won ze de tweede prijs en publieksprijs BoekieBoekie Start Award. Haar illustraties prijken in boeken van o.a.. Janneke Schotteveld (“De kikkerbiljetjes van de koning”) en Bette Westera (“De vuurvogel”). Haar stijl wordt omschreven als poëtisch, speels en magisch.

1. VOOR HET LEZEN

“Toen rups een vlinder werd” presenteert zich als een boek met versjes en verhaaltjes over beestjes in de tuin.

- Spreekt deze beschrijving je aan?
- Wat verwacht je?
- Welke beestjes denk je dat aan bod zullen komen?
- Heb je zelf favoriete tuinbewoners?

2. HET VERHAAL

2.1. Personages

- Wie zijn de hoofdpersonages? (Rups/Vlinder en Eendagsvlieg)
- Wat maakt hen hoofdpersonages? (aanwezig doorheen verhaal, meeste info, ook innerlijke wereld, relatie evolueert doorheen het boek)
- Deze personages zijn dieren, meer bepaald insecten. Vond je dat vreemd? Is het moeilijk om de gedachtengang van een vlieg te volgen?

2.2. Stijl

De stijl van het boek hangt nauw samen met het genre (zie volgende punt). Zowel het taalgebruik als de illustraties trekken aandacht.

- Hoe zou je de tekeningen omschrijven? (dromerig, fragiel, uitvergroot, levendig, magisch, vermenselijkt)
- Welke afbeelding sprak je het meeste aan? Waarom? (denk hierbij aan kleurgebruik, welke personages zijn afgebeeld, of er eventueel een vleugje humor aanwezig is, of het met licht-donkercontrast te maken heeft)
- In welk opzicht zorgen de illustraties voor de samenhang van het verhaal? (kleurevolutie naargelang moment van de dag, weerkeren van de twee hoofdpersonages)

Naast de tekeningen vallen ook de op rijm gezette passages op.

- Past rijm voor jou in een verhaal?
- Las je deze stukken even vlot als de rest van het boek? Waarom wel/niet?
- Is er een inhoudelijk verschil tussen de verhalende stukken en de verhalende gedichten? (eerste voorbehouden voor het verhaal over rups en Eendagsvlieg, de andere tuinbewoners komen in beide stijlen voor met gedichten gewijd aan één soort per keer)

2.3. Genre

Het boek behoort vormelijk tot een menggenre. Het maakt zowel gebruik van gewone verhalende stukken als passages die op rijm gezet zijn. Deze stukken worden allemaal gepresenteerd als aparte hoofdstukken.

- Wat vond je van deze combinatie?
- Maakt de afwisseling het makkelijker om het verhaal te volgen of net moeilijker?
- Waardoor is deze keuze ingegeven denk je? (voorkeur van de auteurs, lezer betrokken houden, diversiteit van de natuur weergeven in diversiteit in schrijfstijl en genre)

Het menggenre wordt verder in de verf gezet door de grote rol van de illustraties.

- Wat is de rol van de tekeningen? (verduidelijken de tekst maar vertellen ook vaak het verhaal verder zonder dat daar woorden voor worden gebruikt, als volwaardig alternatief, bijv. wanneer rups net een vlinder is geworden, zien we Eendagsvlieg ergens met een andere vlieg, plus ze vertragen het lezen, ze onderbreken het en dwingen je zelf woorden te bedenken nadat je eerst gekeken hebt)
- In welke zin past het om de tekeningen deze rol te geven? (kijken zonder woorden, maar ook kijken vol verwondering, de rol van zintuigen, de rol van gevoel)
- Heb je aandacht aan de paginagrote illustraties gegeven of ben je er eerder gewoon voorbij gebladerd tot je weer tekst zag?
- Als je dat laatste hebt gedaan, was het verhaal dan goed te volgen?

2.4. Tijd en einde

Het verhaal kiest voor een zeer uitgesproken en duidelijk afgebakend tijdsbestek.

- In hoeveel tijd speelt het verhaal zich af? (één dag)
- Wanneer had je door dat het boek zich tot één dag zou beperken? (het verschijnen van de Eendagsvlieg en het feit dat die nog steeds leeft terwijl het verhaal zich ontvouwt)
- Waarom zouden de schrijvers voor een verhaal over één dag gaan? Of nog, hoe past deze keuze bij het verhaal? (personage van Eendagsvlieg gaat niet langer mee dan een dag, inzoomen op kleine dieren verruimt de perceptie van tijd, er is zoveel te zien in de tuin dat je met één dag een heel boek kan vullen, klein houden van het verhaal en groot maken van de details)
- Had je graag geweten wat er de volgende dag gebeurde?
- Hoe denk je dat het verhaal verder gaat?
- Wat vind je van het einde?
- Waarom denk je dat de schrijvers voor dit einde zijn gegaan en niet voor een ander? (huidige einde is een open einde waar Eendagsvlieg en Vlinder tevreden slapen)

3. VERWERKING

3.1. Thema: natuur

Vaak komt de natuur aan bod in kinderboeken als idyllisch (de grote buitenspeeltuin) of als in groot gevaar (klimaatproblematiek). Dit boek trekt een andere kaart.

- Waar speelt het verhaal zich af? (ergens in een tuin)
- Hoe gaat het met de dieren in die tuin? (best wel goed)
- Zijn er mensen in de tuin? (niet vermeld in het boek)
- Waar bevinden we ons als lezer? (midden in de tuin, midden in de natuur)
- Welke informatie of boodschap krijg je over de natuur en de beestjes in de tuin? (ieder heeft zijn rol, ieder heeft zijn plaats, er is een cyclus, een ritme dat groter is dan de individuele beestjes)

3.2. Reflectie

- Aan welk soort tv-programma doet het boek je denken? (een National Geographic-documentaire waarbij je met een vergrootglas tussen het gras zit, maar ook tekenfilms waarbij de dieren gezichtjes hebben en spreken)
- Wat denk je over de natuur na het zien van deze programma's? (wow, hoe wonderlijk, wat zit het goed in elkaar of misschien hebben die pissebedden ook wel een gesprekje 's avonds over hoe hun dag is gegaan)
- Zou je het boek een soort boekdocumentaire/dierencartoon kunnen noemen? En zo ja, is je reactie op het boek gelijkaardig aan die van de programma's die met bewegende beelden werken?

3.3. Thema: worden en zijn

Rups verandert in het boek in een vlinder. Voor Eendagsvlieg blijft hij dezelfde maar zelf vindt hij dat niet. Herlees samen volgende passage:

'Eendagsvlieg!' roept Vlinder uit. 'Je leeft nog! Waar zit je?'

'Hier,' antwoordt Eendagsvlieg en ze landt aan Vlinders voeten in de vlinderstruik.

'Kennen wij elkaar, Vlinder?'

'Jazeker!' zegt Vlinder trots. 'We kennen elkaar van vroeger.'

'Weet je dat zeker? Ik heb maar heel weinig vroeger en dat komt geen vlinder in voor.'

'Maar wel een rups,' lacht Vlinder. 'En die rups was ik!'

'Een rups? Jij?'

Vlinder knikt.

'Ik zat in de regen te wachten tot ik Vlinder zou worden en toen..'

'Was jij dat?' roept Eendagsvlieg uit. 'Hoe is het mogelijk!'

'Nou, gewoon,' legt Vlinder uit. 'Eerst zat ik in een eitje. Daar kroop ik uit, maar toen was ik nog niet mezelf.'

'Je was Rups, die zat te wachten tot hij Vlinder werd,' zegt Eendagsvlieg. 'Nu weet ik het weer, Rups.'

'Vlinder,' zegt Vlinder. 'Ik wás Rups, maar ik bén Vlinder.'

...

'Eindelijk ben ik mezelf,' zucht hij zacht.

Eendagsvlieg kijkt hem verbaasd aan.

'Als rups was je toch ook jezelf?'

'Nee, toen was ik Rups.'

'Maar je herkende mij wel. Als je als rups jezelf niet was geweest had je nu niet geweten wie ik was.'

Vlinder voelt zijn vleugels trillen. Hij wil zichzelf zijn als Vlinder, niet als Rups.

- Welke redenering volg je: die van Eendagsvlieg of die van Vlinder?
- Het zijn en worden van Rups/Vlinder is duidelijk, wat met Eendagsvlieg? Of met andere personages?
- Ook in het boek "Bahar Bizar" is worden en zijn een centraal thema. Zie je gelijkenissen? (een soort van ongeduld om te worden, maar ook besef dat je het niet kan forceren) Zie je verschillen? (Bahar: worden is iets van de verdere toekomst, nadruk op iets wat je doet, verandering zelf gekozen en gedaan; Rups: worden is dichterbij, vormelijke verandering die vanzelf gaat)

3.4. Creatieve verwerking

MATERIAAL

-
- pen en papier
 - stiften/kleurpotloden/eventueel verf en borstels
 - stof en lijm/kranten/tijdschriften/foto's
 - een smartphone (als je een filmpje maakt)
-

Eéndagsvlieg geniet ten volle van haar ene dag. Stel, je bent ook een ééndagsvlieg, of een ééndagsmens.

Je leven bestaat slechts uit één dag. Wat zou je dan doen? Breng je je dag alleen door of samen met anderen zoals Eendagsvlieg? Welke ervaringen wil je zeker opdoen? Je hebt, net zoals vlieg, tijd van het ochtendgloren tot de zon ondergaat. Schrijf, teken, plak en knip, of film je verhaal. Alles kan, niets moet, zolang je je aan de vooropgestelde tijd houdt. Misschien kom je Eendagsvlieg en Rups/Vlinder wel tegen? Wie zin heeft, kan zijn verhaal delen met de groep.

4. VERDER LEZEN

- Fluit zoals je bent / Edward van de Vendel en Carll Cneut (ill.) (De Eenhoorn, 2011)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.